Opus ꝑutile de cautelis Medicoꝝ editũ a clarissimo philosopho ac medico Magistro gabriele zerbo ueronense theorice medicine ordinariam studii patauini publice legente sub ãno domini.M.cccc.lxxxxv.

Prologus.

PErfectum Medici regimẽ ĩ actu eius operatiuo sicut & uiuendi hominis modus completur ꝑ rõnem arte ꝑfectã. Humanũ.n.genus arte & rõnibus uiuit primo methaphisice. Perficitur aũt ratio ꝑ artem medicinalem cũ obseruatione diligenti canonum tam ꝑtis theorice:q̃ practice medicine. Hoꝝ uero obseruatio diligẽs potissime adimpletur triplici instrumẽto. Primo ĩuocatione diuini auxilii qđ ꝓceptum nobis insinuat ꝑnceps prima ꝑmi dũ ait Inprimis deo gratias agãus &c. Et haliabas primo regalis dispositiõis dum inquit hominẽ medicum ad deum esse suspicientem. Et Ioannes Mesue de appropriatis:Deum o medice in cunctis prepone &c. Secũdo uero adimpletur conatu uoluntatis:studio:& diligẽtia ut neq; die: neq; nocte studium ĩtermittatur:Sed lectione assidua:& meditatiõe indesinenti:quum meditatio clauis existit sapientie. Inde haliabas loco allegato: Oportet medicum magis lectione occupari: studioq; consideratiônis librorum medicine: nec negligat:aut fastidiat eos quottidie legere. Et damascenus in afforismis habundanter libros peritorum uiroꝝ legere & eorum secreta discutere iuuat hoĩem sapiẽtẽ. Tertio adimpletur obseruatione Canonũ medicinalium diligenti euitatione false doctrine:nec non deceptionis: & infamie nõnunq̃: ut ꝙ cõtingentiũ in actu oꝑatiuo medici. Non.n.oportet cuicũq; scripture credere:ut galienus ait primo de simplici medicina: Et qui non timet infamiam inuerecundus censetur. Similis enim uidetur obseruatio canonũ medicine obseruationi legis euãgelice que consimiliter perficitur. Primo imploratione diuini auxilii:dicente legis latore q est Saluator noster mathei.x.capitu.petite: & dabitᷣ uobis & querite: & inuenietis : Pulsate & aperietur. Secundo conatu liberi arbitrii:propterea dicitur ibidem intrate ꝑ portam arctam: quoniã lata est porta: & uia spatiosa :que ducit ad ꝑditionem. Tertio euitatiõe false doctrine & deceptionum quũ ibidem dicatur attendite.i. diligenter cauete a falsis prophetis.i. doctoribus hereticis:Veniunt.n. ad uos in uestimentis ouiũ:Interius autẽ sunt lupi rapaces: ab operibus.n. eorum cognoscetis eos. Aliquãdo enim cauẽde sunt insidie malignantium & emulantiũ :propter qđ dictum fuit mathei.x.cauete aũt ab hoĩbus.Propter qđ in actionibus humanis cũ prudentia aliquando declinanda est malitia persecutoꝝ: iõ dictũ est ibi dẽ: Estote prudentes:sicut serpẽtes. Exemplo beati pauli tarsensis q cognoscens malitiã iudeoꝝ in hyerusalem:quom ipse esset ciuis romanus ex priuilegio appellauit ad cesarem. Aliquãdo etiam occurren-

te necessitatē: siue amaritudīe fellis: qd' precipitur ibidem ꝓcedendum est in humāis. & dicitur. Estote simplices sicut columbe. Vnde licet astutia uulpina: & mores lupini de quibus meminit haly rodoā secundo tegni: cōmento. xiii. sint in medico illaudabiles: & similiter ruditas bouina de qua galienus primo uirtutū naturaliū libro capitulo. viii. sed medio mō incedendū sit. Atta men difficile est hiis tēporibus luctuosis tute incedere cum hac mediocritate pp insidias malignātium emulorū. Opportet aūt medicum in arte sua eo magis obseruare que dicta sunt in actu opatiuo medicinali: quo difficile ē hoīem existentē non peccare: ut ait galienus secūdo meimir. alia qdem ut ignorātem & alia uero ut male iudicātem: & alia ut negligenter scribentem supple: aut docentē: aut quomodo licet aliter opantem: ut inaduertentē: & ad delectabilia humana descendētem. Et damascenus in afforismis. neq; n. hūana natura erroris periculum īcurrere potest presertim in subtilibus: pp quod melior medicus iudicatur ab hali. n. secūdo tegni qui existimatiōi artificiali magis appropinquat. Vt igitur in difficultate non peccandi: siue non errandi in medicando minus delinquant medici: ut ad extimationē artificialem non impediti: neq; distracti ꝓpinquius accedant: ut recte cōsequi possint finē intentū tractatum de cautelis medicoꝝ aggrediamur cohopante illo q omniū uiuentiū est tutela. Cautelas aūt per capita tangemus qa omniū eaꝝ in singulari īpossibilis est cognitio: qa in īfinitū ꝓcedūt: sicut in infinitū contingit intellectū humanū ꝓut reflectitur ad sensum errare p̄cipue in actionibus humanis nō minus forte q̄ peccata: seu monstra ī natura eueniant pp uarias materie dispositiones. Est aūt cautela cū diligenti attentione euītatio deceptionis. i. fraudis: & delusionis: & īfamie. i. ignominie: & dedecoris occurentiū medico in actu eius opatiuo circa corpus humanū dirigente intellectu practico ad honorē: & utilitatē medici tuenda: uel consequenda finaliter ordinata. In qua notificatiōe exprimūtur omnes cause cautele uidelicet materialis: formalis: efficiēs: & finalis. Describitur āt cautela p actū: & non per habitū cum dicitur iuitatio cū diligēti attentiōe ut denotetur medicū ad picula assidua ac ferē quotidie capiti suo emergentia ī actu operatiuo uitāda debere esse aīo semp prompto: atq; ītento nō minus q̄ athlete. Nam sicut illi ad certandū uocati: piectis alte brachiis cōsistūt: caputq;: & os suū māibus oppositis quasi uallo p̄muniūt: ita medicus omni cautelaꝝ genere aduersus uim petulantiāq; malignantiū debet esse aīo: & ope semper ītentus. Questiōis aūt querentis utrū consideratio de cautelis attineat pti practice medicine: aut theorice. Solutio est facilis: qa annectitur: & attinet parti que docet modū & qualitatem opandi & alterius questiōis etiā solutio patet cū queri solet utrꝫ ad oēm medici actionē cōferat usus cautelaꝝ adeo q licet utilis sit

actui cōseruatiuo p̄seruatiuo:& re-
sūptiuo est tamē magis ī usu in actu
curatiuo medici. Sicut aūt ad ea q̄
ī libris medicoꝝ tradita sūt cogno
scendum:& p ea opandū p̄cipue ut ī
egritudine non īpediatur debita ac-
tio uirtutis cōtra morbū opportet
medicū nō solū seipsū prebere q̄ op
portet facientē sed ēt egrotantē & p̄
sentes:& que extrinsecus sūt ut ypo
cras prima pticula afforismoꝝ. Ita
medicū pficiscentē ad artē medici-
nalē cōsequutuꝝ ex ea gloriā:& ho
norē:& utilitatē:ut re ipa: & nō no-
mīe solū medicus habeat:utq; eui-
tet cū diligenti attentiōe deceptiōes
& īfamiā sex modis ī genere oppor-
tet esse dispositū iuxta quos modos
erūt sex capitula. Primo quātū ad
modū se habēdi secūdū dispōnes tā
aīe:q̄ corporis:a generatiōe contra-
ctas & secundū ea q̄ sibi debent dū
addiscens ē. Secūdo q̄tū ad modū
se habēdi erga deū. Tertio quantū
ad modū se habēdi in seipo: quo ad
dispōnes animi & corporis ex tēpore
acq̄sitas. Quarto quātū ad modū
se habēdi circa egrotantē. Quinto
quantū ad modū se habendi quo ad
p̄sentes:& astantes mulieres:discipu
los:plebē:& aromatariū. Sexto q̄-
tū ad modū se habēdi respectu eoꝝ
q̄ extrinsecus sūt. In hoc uero opu
sculo illustrium medicoꝝ sentētias
sub compēdio sequemur eos: ēt nō
ingrate noīando. Est.n. benignū
atq; īgenui pudoris plenū fateri per
quos pfeceris ut ait Plinius imitan-
tes ī hoc q̄cunq; ab ātiq̄s scripta sūt
& ab hypocrate maxime oīum bo-
norum nobis duce.

Sit āt p̄sēs opusculū dignis eo oībus
cōe.īdignis uero nequaq̄.uoco āt in
dignos anctore gali.li.pnosti.q̄cūq;
praui sūt aīa:& nō grā discēdi aliq̄d
legūt sed ut aliquē possint calūniari.

Capitulum primum.

De modo se habēdi medici secun
dū dispōnes tā aīe q̄ corporis a gene
ratiōe cōtractas: & secūdum ea que
sibi debentur:ut discens est.

e Xpedit ei q̄ sapiens oīo: &
cōsumatus futurus ē medi
cus ut naīa pticeps sit eaꝝ
reꝝ de q̄bus ait ypoc.li. de
lege.Ingēio ualet doctrīa bōis mori
bus puerili ē īstitutiōe laborādi stu
dio & tpe simili.n.mō medēdi facul
tatis cognitio prouēire cernit:quē-
admodū nasci & pcreari uident ea:
que terre mādantur. Ingenium.n.
nostrū ē ueluti ager docentium do-
ctrine ueluti semina:puerilis educa
tio: ut tēpestiua semētis.i. ut ī terrā
cultā cadat secūdū tps.Locus ī quo
pcipit ē sicut ager cōtinēs:q̄ satis nu
trimēto eē solet uegetabilibus.i. nu
trrimētū ex cōuenīēti aere factū.La
borādi studiū ē ipsa cultura:Sed tē-
pus oīa hec corroborabit: efficietq;
ut pfecte nutriātur atq; maturēt. In
primis āt īgēio opus ē quo repugnā
te uana sūt cetera:Nā q̄d natura ne.
nēo se.au.Multi āt hoīum dixit ga-
lie.prīo uirtutū natura. Et si ī pluri
bus fortūati sīt:ita tamē īsipiētes &
tardi st ut nō ītelligāt cōseq̄ntiā ser
mōis sed mallē tales ad fabriles artes
pcessisse.Sed si q̄dē ad q̄d finiēt de-
us nouit:hos alibi appellat galie. de
gener lapidis molēdini:pp q̄d laudā
da ē plaot.sn̄ia pueros.s.q̄ libtate uo

lūtatis.sydeꝝ:ac nature inclinatiões nõ adhuc renitunt̃ ex eorūdē sydeꝝ uirtute pōstēdere in se. abilitatē ad unā artē uel ad aliā in qua si exercitantur pfecti euadūt. Et si reluctētur & alias exerceāt nunq̄ pp naturę ad illā artē ineptiā pfectionem cõsequūtur. Probet igit̃ seipm̄ hõ anteq̄ medicine scīe fores ingrediat̃ ne reluctāte eius ingenio & natura: ī uanū laboret. Nā cum oīa in libris tradi nõ possint:arti: &scīe ingeniū submīstrare opus ē. Naturale enī īgeniū medici adiuuat artē & naturā regentē:cõtrariū uero contrariū: ut docet Damascenus in afforismis Ideo recte ait Galienus octauo terapētice:natura prudētē medicum eē oportet. Et Iacobus Alchindi:Medicus ingeniosus eē debet ut suo naturali īgenio inuēiat ea:atq̧ suppleat que nõ potuerūt sapiētes līgua pferr̄:neq̧ in hac scīa scribi potuerūt Ingenio uero nõ repugnāte ad optimam uiā procedet q ad medicinam accedit. Institutis & documētis ars medicinalis pcipiet̃ :que eo diligēti us uendicabitur & addiscet̃:si etiā a pueritia erudiat̃ eo mõ quo ingenio sos educari & institui oportet. Et qa secūdū ineptitudinē discentium āni multiplicant̃: ut ait galienus ī libro pronosticationū.iõ multo tēpori multū studii adiiciēdū ē: ut iā cõfirmata corroborataq̧ artis pceptio iocūdos fructus sine difficultate parere possit: quod etiā pulcherrime docere uidet̃ Galienus secundo uirtutū naturaliū:cū ait:Oportet debētem cognoscere:aut addiscere quid aliis melius moxq̧ & natura & prīa doctrina multū ab aliis differre. Cū enim fuerit pauor: possidere debet hereticā.i. uenereā insaniē ueritatis ac si pro ueritate īsaniret & neq̧ die neq̧ nocte deficere & attēte addiscere quecūq̧ a gloriosissimis dcā sunt ueteribus.Cū uero in statū uenerit: iudicare eū & examinare tpe q̄ multo:& intueri q̄ta quidē cõrcordant his que māifeste apparēt:quanta uero distāt:& ita hec quidē eligere:illa uero auertere sciat: q uult alios precellere. Incūbet igit̃ pro uiribus futurus medicus a primis annis erudiri:non solū in his artibus quas de triuio dicūt dyaletica:uidelicet sine qua ut ait Galienus nõ scit̃ ueritas: neq̧ saluat̃ quis ab errore:rhetorica pariter & grāmatica: & eis quas de quatriuio arismetrica uidelicet musica:geometria & astrologia:qbus ille de triuio adminiculātur in eis saltem tātū proficiēdo: q̄tū medicialis scīa poscit.Philosophia tamē naturali ut principali nõ neglecta:primo & ab adolescētia medicine scīe insudandū est:auctore Halyabate. Custodia enim tūc fit facilior q̄ ī senectute que domus obliuionis existit.

Ad harū autē sciarū eruditionē hēndā adire expedit celebrata gymnasia:in qbus nõ uulgaris auctoritatis uiri clarissimi & probatissimi docentes resident:quos futurus medicus pudore quodam & reuerētia:ut decet obseruet:eorū dictis fidē adhibeat:ut discat: eosdē magnificet: & cõmendet:ut ab eis diligat̃: eorū peritiā & auctoritatem p̄dicet:autore ypocrate in iureiurando p̄rno honore dignos:eorumq̧ merita nõ ali

ter q̃ p̃ris hẽat:Eiſdẽ retribuat:& di uitias cõicet. Ait enim haliabas:Si cut generatiõis cã ẽ pater:ſic & magiſter excellẽtie & exprectionis:mo tuſq; diſcipuli ad ſciam extat cauſa ab adoleſcẽtia itaq; p̃ſtat ſtudio die noctuq; incũbere: & que intelligun tur mẽorie cuſtodiẽda cõmendare: non intellecta uero ſibi manifeſtari quẽpiã non pudeat:neq; quis negligat. Poſt q̃ autẽ adultus in medi cina fuerit:familiarẽ ſe doctori ſuo uel alteri facere expedit: eũq; comi tare ut uideat: que & ipſe exerceat: & ſecũdum eũ doctrinari: & oculata fide uidere: qui & ipſe doctrinã prius acquiſierit.Certior enim aure arbiter ẽ oculus:ut ait Flaccus. Memor continuo uerborũ Galiẽi octa uo terapentice:Medicus non poteſt eſſe perfectus niſi exercitatus.Dixit haliabas: Expedit hãc querenti artẽ plurimũ hoſpitalia:& domos ac loca infirmorum frequẽtare propter multas eorum medelas cum magiſtris & peritis medicis ad inq̃rendas eorũ qualitates & accidentia que in eis fuerant. Inquit Nicolus.Nullus q̃tumcunq; ſtudioſus fuerit in actũ curationes exire p̃ſumat: niſi prius tempore q̃multo curare uiderit propter quod dictũ eſt nulli niſi ex ercitato:& in curatione egrorũ enu trito credẽdum ẽ medico. Quod ſi Auicẽna dicat prima primi: q̃ medicus ſciens poteſt exire in opus: & ſi nunq̃ operatus fuerit:non tamen eſt ei poſſibile ſcire q̃ plura que nõ poſſunt in doctrina tradi:que tamẽ medico neceſſaria ſunt niſi exercitetur in curis infirmorũ. Vnde Auerrois dicit:Ad perfectionem medicine requiritur duplex actus. Vnus acquiſitus per doctrinam & ſtudiũ: & alius eſt actus circa particularia: qui non eſt docibilis: ſed ſuaſibilis: uel aſſueſibilis.Et Alpharabius in libro de diuiſione ſciarum. Medicus nõ ſit medicator perfectus : niſi per duas uirtutes:quarum una ẽ uirtus ſuper uniuerſalia & canones que acquiritur ex libris medicine. Et alia uirtus eſt :que aduenit ei per longitudinẽ frequentie actionum medicine in egris & ſtudii in eis per lõgitudinẽ experimenti & uiſiõis corporum indiuiduorũ.& per hãc menſuram põt medicus menſurare medicinam & curationẽ ſecũdũ unumquodq; corpus in unaquaq; diſpoſi tione. Et yſaac in libro febriũ dixit:Licet medicus in hac arte ſit perfectus:ideſt q̃tũ ad ſcibilia p doctrinam:neceſſe tamẽ eſt ut ſit lõgo tẽpore cum infirmis uſitatus. Et damaſcenus ĩ afforiſmis:Nulli ſtudioſo credendum eſt medico:niſi etate approbato:ut.ſ.decurſu etatis ſit ex ercitatus in p̃ticularibus. Impoſſibile.n.eſt:ut ait galienus:q̃ idẽ numero unus homo cõprehendat & poſſit ſcĩr in p̃ticulari oĩa: que ſũt ĩ hac arte neceſſaria.ſ.per doctrinã. Recte ergo intonuit Auicẽna in prologo cũ dixit minus q̃ medico neceſſariũ ſit cõphendit liber ſuus medicine. Et quod ſubiũxit.ſ.quod ſuperadditum ẽ incõprehenſibile eſt: intellexit per doctrinã. Quantũ uero ad ea que corpori attinent plurimũ confert ad medici cõplementũ & perfectionẽ:: ut bõe cõplexio-

nis fit temperamento quoad fieri potest accedens habitudine & statura mediocris: quia nec giganteus: ut ait conciliator: neq; homunculus: non ualde pulcher: aut formosusue: ne egrotantes mulieres procentur: idest nimium illum impudenter petant: neq; tamen sit turpis neue deformis: ut ab omnibus aspernatur: Sed medium ueluti uirtus inter extrema obtineat. Neq; sit eius hánelitus: neq; sudor frigidus: neq; caprosus aut poliposus. & uniuersaliter non sit corpore unctuosus: ne ex eo ueluti ab hyrco hora coitus fetor percipiatꝰ horribilis.

Capitulum secundum.

De modo se habendi medici erga deum.

Dixit haliabas: Oportet medicum esse ad deum suspiciétem. Erit ergo medicus dei diligétissimus & fidelissimus cultor. Memor continuo preceptorum Ioannis Mesue dicentis: Deum o medice in cunctis prepone: & preponet te. Honora eum & honorabit te. Time eum: & securus cuncta experieris. Sanat enim solus langores deus: & de terre solio produxit in largitate suam medicinam. A deo enim est omnis medela: dixit Iesus Sirach in ecclesiastico. Etenim altissimus creauit de terra medicinã: quod si feceris sacer fies medicus & diuinus: ut res ẽt diuine tibi reuelentꝰ. Nam sacre res hoĩbus solũ ostenduntꝰ: prauis ãt nequaq̃: ut ypocra. in li. de lege. Dixit nicolus: Erit sermo medici ad egrotãtis curã nouissime uocati ĩ noĩe dñi: eidẽ gratias agẽdo: q; ad sui curam: & nõ alterius egrotans inciderit: a quo & gratias petẽs: ut suo numine infirmũ ad pristinã sanitatem restituere queat. Non ascribat medicus sanitatem inductã doctrine aut prudẽtie sue: Sed salutis oĩs auctori deo attribuendum. Imploret medicus diuinum auxilium in componendis: uel exhibendis consiliis: sine cuius nutu: ac uoluntate nihil rectum: nihil salutare datur: q; si fecerit: quia bonus erit: deo similis fiat: & ita de eo maior erit dei solicitudo: propter quod & sibi potiorã beneficia impartietur. Antidoti ex inuentiõe propria uires & uirtutes commendans medicus in fine omnium addat hoc uerbum: si deus uoluerit. Dixit conciliator in additiõibus Mesue capitulo de opilationibus epatis: non redarguatur a stolidis medicis hoc uerbum Si deus uoluerit sepe repetendo. omina enim sicut fumus deficiente igne deficiunt: & ueluti pruina recedentibus nubibus euanescunt: si modica sua quiesceret influentia.

Capitulum Tertium.

De modo se habẽdi medici secũdum dispositiones tã aĩe q̃ corporis ex tempore acquisitas.

Inter sapiẽtes cõuenit medicum nonnullis presidiis se tueri oportere: ut fallacias & eminentes sibi deceptiones euitet: si gloriam & hono

rē per artem conseq querit: & imprimis quantum ad ea que sunt anime diuino cultu cōtinue obseruato: sit medici magnifica intentio pro uiribus adipisci: uel adeptam famam suam celebrem atq insignem conseruare. Cui rei omne studium: curam & diligentiam apponat. Magis.n. confidunt egrotantes in medico: cuius fama sit illustris. confidentia autem quam habet infirmus de medico plus ualet ad sanitatem: q̃ medicus cum omnibus suis instrumētis: ut ē apud Auicennā sexto naturaliū Etiā pro inuerecūdo heretico q negligit bonam famam. Complet autem adeptio bone fame: uel eius cōseruatio: si medicus laudatis & bōis moribus preditus cōmendatam uitam ducat. Nam & si ut plurimū peritus medicus: ut ait conciliator: sit naturaliter agrestiū morum: ut aiunt feralium. Tum forte: uel qa uili & sterili stipite natus: intūescēs domū & contumeliosus factus: precipue cum fuerit aliqualiter incrassatus. Tū etiam quia scientia medicine: & simpliciter curatiua maxīe scorpioni & marti attributa ē: quorum proprietates in malum tēdūt. Vnde compertum est eos qui stellariter prauorū morum existūt uirtute scorpionis & martis eis dominantiū perfectos haberi medicos: ꝑpter quod dicitur: ꝙ naturaliter medicus probus malorū debet eē morum. Tū etiam qa scientia medicine nō de uirtutibus & moribus determinat acquisitis: sicut aliarū sciētiarū plurime: sed naturalibus tantum moribus: ut apparet secundo tegni: attamen consuetudine & arte conetur medicus laudabilis mores acquirere: qui & magis in precio erit hiis dotatus: precipue quādo cōtra eius natiuitatis signatores tali freno rationis operabitur. Non igitur uitiis medicus coinquinatus inhereat. nō sit ambitiosus: idest qui īmoderate honores & laudes cupiat. nō auarus: quasi non eris auidus: ut quasi qui propter nimiā cupiditatē non uideat quid agat. Non blassemator: siue detractor. non bilinguis: siue trilinguis: ut qui modo unum mō aliud proferat: nec fallax: hoc uitium ad mentem referendo: non furibundus: ut qui ferarum ritu feratur: nō crapulosus: neue gulosus: non cōtumeliosus: ut qui uerbis superbis & iniuriosis tumeat & audeat. non cōtumax ut in supiores superbiat: non dissidiosus siue discrepans & discordans. Non egressus siue elatus: ut de loco ad locum aliis se ad excelsiora loca preponat & digniora. Non futilis & rimarū plenus: ut qui tacenda retinere non possit. Non loquax aut uerbosus: ut qui stulte & uane: copiose garriat. Non litigiosus: ut q frequēter litibus: controuersiis uersatus gaudeat. Non mendax: ut ne gator ueritatis: ne alterius mentem fallat. Non sit inuidus: ne alterum odio habeat: aut alteri aliquo modo inuideat. Nemini uero quicquā per iniuriam faciat. Non uindex: idest ultor siue uindicator sibi illate iniurie. Non aliquid operandi cupidus. Non ebriosus: id est supra mensurā bibens. Cerebro enī uinum nocet ait haliabas id supflui-

tatis replens:ideoq̧ mētem corrum pit & inde ebetudo & tarditas eliciunt: Sicut.n. uiribus corporis nihil uitio accōmodatius si moderate sumatur: Ita pnitiosius nihil si modus absit. non deniq̧ luxui: aut delitiis: neq̧ ludis uite sue tēpus conterat: Sed esse uite optime plurimum medico pstat. Lingua expeditum: astutū: sagacem: acutum: puidum: i actibus tardum rituum alienoꝝ: & barbaroꝝ abiectorē festinum castū fortem: grauem: humilem: honestū: impigrum: māsuetum: pudicū: uigilem: abstinentem: illataꝝ sibi passionū occultatorem: sagacem: remotū ab iniustitia: ad loquendū tardum.

Cum autē datur sibi loquendi tp̄s opportunū sit medicus affabilis ornate: & pulcre loquens. utaturq̧ aliquando parabolis. i. prouerbiis similitudinibus: ymaginationibus foris uel rerum signis. Dixit mundinus nō erubescāt medici a iuristis parabolani dici cū ceteris non medicis q̄q̄ lr̄atissimis subtilia & ardua medicine nisi i pabolis dari: ītelligi nō possint. Prestat preterea medicū taciturnū esse quecūq̧ ei intercurādū uiderit: uel audierit: uel extra curā i uita hominū cognouerit: que reticenda esse ītelligat: nemini aperiat: sed ītemeratā taciturnitatē seruet: ut p̄cipit ypocrates in iureiurando.

Vnde haliabas: Non reuelet medicus secretū aliq̄d patientis de alicuius cura: aut morbo: nec superaddu cat proximos aliquos: aut longinquos. pluribus. n. infirmātium accidunt passiones quas & patribus: & a sua celant parentela: eisq̧ medicis ppalāt: ut matricis dolores: & emoroidas. qa oportet medicū tacite seruare: q̄ sibi ab hoībus reuelantur & oīo medicus uitam: artemq̧ purā: atq̧ integram seruet. Ex parte aūt eorum que intellectus speculatiui sunt expedit medico ueracem esse.

Nā melior est sermo uerus omnibus rebus ut ait galienus primo de cōplexiōibus & aristote. primo ethicorum: Sanctius ē prehonorare ueritatem platone: & ueritatis ambobus amicis existētibus. Et primo de simplici medicina dixit galienus Qui superfluunt a ueritate: id ē qui ab ea recedunt moriantur conditione. Nō aliter & medicus rōnalem: siue logycum se prebeat: ut duce hypocrate cum aliis canonicis medicis particularia consideret: ut sub uniuersalibus comprehensa sunt.

Non sic autem methoycus uniuersalia solum considerans despectis particularibus quod īartificiale est. neq̧ etiam sit empicus ne de spectis uniuersalibus: pticularibus solum inhereat. Expedit preterea ut apprehendens sit ītelligens & peritus. Nam cum sanatio nō fiat nisi per res multas: ut ait galienus in libro de elemētis necessarius est medicus qui extrahat ex eis id: quod conuenit in unaquaq̧ egritudine: Ita ut per eum fiat sanatio: talis autem erit peritus medicus apprehendens: & intelligens quod etiam archistratus medicus recte sensit dicens: oportet medicum eē bone intelligentie: & sane mentis acumine non solum in sciendis morbis qui sunt uerum etiam ī sciendis locis q-

bus fundant se exerceat. Imperitia siue ignorantia malus est thesaurus maluq; erarium possidentibus & sonium & uisio fiducie:& gaudii exps timiditatis & audacie nutrix erit ait ypocras in libro de lege. Sunt enī tales impiti medici:quorū: ut hēt Pli. Inscitia nulla lege punit:nullū exēplum uindicte: Hi sunt qui discunt periculis hoīum:Hi sunt qui experimenta p mortes agūt:Hi sunt:qbus hoīem occidisse summa īpunitas ē. Hi sunt deniq; q mortuorū intēperantiam accusant:ut suos errores tegant. Ita tamen cū sua peritia se habeat medicus:ut nō solū antiquorū scriptis oīo insistat:imo solerti ingenio eius est satagere ad nouarū rex inuentionē nō minus in traditione doctrine q̄ in auxiliorū salubriū approximatiōe. Miseri.n.ingenii est ait Nicolus qui in remis solū initit Vnde in oī medicina oportet noui aliqd inuenire:ut ait galienus: & ut probus hēatur:his cōditiōibus insignitus sit:de quibus galie.xii.terapētice:Solers.s.breui tēpore cōcipiens quid operādū sit erit sollicitus ī studendo:uisitādo & ī applicādo remedia saluberrima nō dās inducias.

Nō aliter erit & memorans canonū medicīe primo uniuersalium: circa que intelligēda sunt: & protractāda insistet. Ignoratis enim principiis: necessarium est artē ignorare: ut aristoteles prīo elencox:Nō aliter & pticulariū:quū omnis doctrina uniuersalis inutilis sit:nisi ad particularia reducatur. Scire enim uniuersalia & cōmunia sufficiens est:nisi particularia cognoscātur:ut inquit haly tertio Tegni: Quum omnes res cōmunes in scientiis sufficiētes sint: nisi ad particularia extendantur. Hos canones uniuersales & particulares intellexit princeps prima pmi: quum dixit:Non est autem bonum ut huius libri plurimū non sit apud unūquenq; huius doctrine nomine uocari:& per eam lucrari desiderat.

Id uero omne sensit Halyabas Galieni fidelior interpres:cum ait primo regalis dispositionis.Cogat seipsum medicus ad eorum que legit custodiam: & memoriam in eundo & redeundo:quo omnia conseruet necessaria:& de scientia & opiniōe reuoluat & exerceat in eis suam mentem:ut non omni tempore librorū consideratione egeat. Et si de libris aliquod acciderit incōmodum reuertetur ad ea que seruauit in memoria :cum necessitas fuerit. Dixit Conciliator :erit medicus neq; die neque nocte studio deficiēs: sed lector assiduus & meditator indesinens. Nam meditatio clauis existit sapientie. Habundanter enim libros peritorum uirorum legat;& eorum secreta discutere iuuat :omnem sapientem :dixit Damascenus in Afforismis. Erit autem precipuum medici studium in medicina probatos : & illustres auctores magis obseruans. Non enim cuicunque scripture credendum est : ut inquit Galienus primo de simplici medicina. Res enim non recte procednnt: quum homines dimittunt inquirere ueritatem sermonis:& utuntur festinatione confidentes in aliis:& aliorum creden-

res sermonibus. Vnde & primo alimentorum dixit: Iniustum est uni pre aliis sine demonstratione credere: precipue tamen in remediis inuētis in quinternulis festinantium. Non enim quodcunq; tale assumendum est a medico: sed diligenter est examinandum anteq̄ ipsum egrotāti administret. Operari tamen secundum libros antiquorum absq; perfecta ratione molestum est: ut ait Damascenus: Solerti ingenio ī quo non minus refelluntur: qui liberaliter absque ulla immutatione indifferenter ad languentem quempiam quecunq; sunt scripta ab antiquis: applicant arbitrantes se sapiēter legisse: cum tamen in magnum inciderint errorem. Et propter hoc docuit recte Galienus quarto de accidenti & morbo dicens: Dicta antiquorū debent amicabiliter a successoribus suscipi: & quod ab eis dicitur: benignius adimpleri. Verba tamen eorum adimplenda sunt ueraciter. Nam male quidem intellecta inducunt audientes sepe in multos errores. Vnde & quinta particula afforismorum inqut in commento illius Afforismi: Quibuscunque caluis. Quandocunque in libris sapientum inuenitur aliquod falsum: non debet extimari: q illud dictum sit sapientis: sed potius debet imputari scriptori uel alteri: ut translatori. Non aliter plurimum illi prestabit: si iam factus sciens longo tempore ex assiduo librorum studio efficiatur etiam longi usus ex acquisitione experimenti dicente Galieno iii de regimine sanitatis: Experientia ut iudex habenda est omnium rerum: que recte excogitata sunt. Et Auicenna secundo Canonum: Experimentum est illud in quo confiditur. Confirmat enim rationem prius habitam in mente medici. Et Galienus de ingenio sanitatis: Experimentum: quod ratione ligaueram me confortabit: dans mihi audaciam magnam. Nouus igitur medicus diu meditabitur in antiquorum experimenta: & post hoc ad leuiora & salubriora eorum declinabit: & ad ea maxime: que a magistris suis prolata habuit: & experta. Dixit enim Damascenus in Afforismis: Medicamina tibi pauca tentanda sunt: & non nisi ea: in quorum iuuamento sepius expertus confidere possit. Totius enim notitia incomprehensibilis est. Erit medicus non querens scire ea que arti sue impertinentia sunt. Dixit enim Rabi Moyses uigesima prima particula afforismorum Qui conatur scire res: quas quidem scire non est necesse: deducitur ad modicitatem inspectionis rerum: quas scire est necesse. Non enim tenetur medicus scire quod ad suam non pertinet scientiam. Horum nanq; quesitor in rebus necessariis parum sapit: Sed ex libris autenticis sumere debet dogmata uentilata: & ea que sunt in eis utilia sectari. Quantum autem ad ea que corporis sunt sit medicus corpore mundus procul ab omni spurcitia: & ad summum expedit ut se munde gerat & honeste

nitidus & uestimentis ornatus: non tamen sic mundicie & uestimentis uacet ut scientiam derelinquat. Dixit etiam Aristoteles ad Alexandrum Magnum: multo melius & regalius esse habere animam scientiis habundantem q̃ habitu corporis esse bene indutum. Non sit medicus uelociter incedens: quia id indiscretionem: uanitatem: & infidelitatem quandam preostendere dicit. Denique quantum ad hoc tueri studeat medicus sanitatem propriam: ne si eum forte egrotare contigerit irrisorie illi dicatur: Medice cura teipsum.

Capitulum quartum.

De modo se habendi medici erga patientes: & maxime erga egrotantes.

Quamcunq; domum ingrediatur medicus: duntaxat liberandis egrotis operam dare intẽdit aliis omnibus post habitis: ut precipit Hypocrates in iureiurando: euitans omnem iniuriam & corruptelam. Non erit igitur Medicus iuxta diuisionem Galieni duodecimo Terapentice: Medicus malus & sinister non intendens sanitatem: sed egritudinem: aut egrotantis mortem. Hic enim medicus: ut inquit Nicolus: omnino fugiendus est: & a terrarum uniuersitate omnino delendus. Hic est ille: qui diuinam scientiam Medicine in se tectam obligat: & malignat ab arte mea. Hic est de numero eorum: quos maledixit Auicenna dicens: descendat ignis de celo: & spiritus procellarum: qui faciat eos esse de suburbanis Sodome & Gomorre. Sunt enim: ut inquit Aueroys: peiores spoliatoribus mortuorum: qui solum uestimenta deportant: quos & Damascenus in suis Afforismis insequitur: dicens eos esse: qui animam suam dantes secularibus diuitiis fundamenta ipsius medicine & artium doctrinam penitus neglexerunt. De quibus & eis similibus eorum mores uersutos considerãs dixit Conciliator. Medicus est inuidie pelagus inexhaustum: detractionis organum: indefense ambitionis perforata clepsedra aliene ueritatis garrulus contradictor. Ignorantie proprie constantissimus & p̃stantissimus: inconfessorum & inexcusabilis infirmorum neglector. Non ergo ei fides est adhibenda etiam maxime in medicina. Studiose ergo fugiendi sunt tales longe tãquam cõmunis pestis prouincie: cõtra quos insurgant leges: armentur iura: ultore gladio feriantur. Erit preterea medicus erga egrotantem non malus & adulator medicus. hic enim est: qui solum extolli a uulgo & mulieribus & inanis glorie iactãtia ditari intendit: ueluti taxillus galieno infestus: propter quod studet hic talis infirmis & egrotis mulieribus: & uulgo blandiendo in omnibus complacere: siue que placẽt: noceant: siue non. Ideoq; & ipse abhominandus est & fugiendus: de quo sermonẽ habuit Galie. in li. de mirabilibus pronosticationum dicens: Ex his. n. q existiari magis q̃ esse studeãt: istruit qlibet his ex qbus pspa-

bitur apud multos: scilicet dicere: quid & agere ad delectationem: & blandiri & adulari: & salutare quolibet die diuites & potentes in ciuitatibus: & precedere: & premittere: cum domum eant: ut honorabiliter recipiantur: bene locentur.

Quidam autem eorum non solum his: sed etiam uestium & anulorum uarietate: & multitudine assequentium: & uasorum argēteorum preparatione idiotas putare suadent dignos imitatiōe se esse. Ex his oībus hinc quidem allicientes: hinc ēt stupere facientes hoīes expertos ueri iudicii rerum. Et etiam in libro de elementis auctoritate ypocratis. Medicus autem sinister similiter & adulator hii sunt: de quibus dixit ypocrates in libro de lege: Medici quidem nomine sunt multi: opere uero ualde pauci. Erit ergo medicus nature egrotantis sibi commissi diligēs minister & adiutor. Memor continuo uerborum diui Mesue in prohemio suo de appropriatis dicētis: Tu qui corporum curam geris: auxiliari ne differas: nam semel pereunti nulla sunt deinde suffragia. Nō ergo prolonges in crastinum: quod hodie facere debes: sed presto consilium redde: & manum tuam adiutricem uelocem in agendis porrigas. Curādi methadum donauit tibi deus: igitur ne irritum facias donum eius: sed eorum que de eius largitate habundantius suscepisti ne parcus esto. Expedit tamen medico in approximandis remediis non ita promptum esse: ut inde efficiatur p̄ceps: immo prestat eum recte & mature considerare. Nam si artifex operans in corio & ligno antequam ad actum deueniat: pluries diligenter studet metiri & mensurare: quāto magis medicus in humano corpore maturiori consilio eget. Nam ut ait Galienus prima particula afforismorum. Si experimenta in corio & ligno non bene successerint: fere non fiet corruptio: idest damnum. Sed si in corpore humano simile succederet experimentum: destruitur subiectum: & fit quasi quidam interitus: & sequitur inde damnum incorrigibile. Erit preterea medicus egrotantis pius & misericors: ita ut potius uīculo cōpassiōis uisitet q̄ recipiendi premii gratia. Inquit enim Mesue: Ratio clamat ad iudicium: si misericordiam deseris: propter quod inquit: ꝙ oportet medicum cum infirmo languescere: & sanitatem eius proxime suscipere. Qui enim respicit super infirmum & egenum in die mala liberabit eum dominus. Erit non aliter q̄ fidelis: iuxta illud Catōis: Corporis auxilium medico committe fideli. Fidelis enim medicus: dixit Nicolus: cauet ne per imperitiam: aut inaduertentiam: seu per negligētiam deficiat eius opus: quod est inductio in quopiam sanitatis: dolos & fraudes non committit: sed & fugit preceps: & precia emulorum sui egroti spernit: & fugat.

Minas non curat. Spem acquirende sibi rei alicuius non habet.

Letiferum: nec abortiuum preparat & ministrat nullum. Monitus cōtinuo preceptoꝶ mesue dicē

tis.caue o medice ne amor:aut precium:aut spes:aut timor:aut mine: seu aliqua alia humana gratia te circumueniant: ut decliuiendis a recto.

Sunt.n.celi qui arguunt:elementa q₃ seuiunt: & si nihil hic in posterū cruciatus gehēne. Nullam rem domus patientis:nedum subripere presumāt: immo neq₃ cogitare :immo omnia sint intacta:ut mūdis manibus:& nō fur :erit medicus diligens infirmorum uisitator frequenter ēt de eis requirens per se: uel per idoneum quempiā etiam discipulum.

Si acuta & difficilis fuerit egritudo infirmo semp asistat medicus.dixit enim rasis decimo almāsoris :oportet in egritudinibus acutis non solum medicū sepe:sed semper assistere. Morbus enim acutus celeris est mutationis in diuersa.In aliis autem nō sic difficilibus bis in die mane.s.& uespere egros uisere sat ē donec sanetur: neq₃ aliter frequentandum ad eos:sic.n.nimia familiaritate uili penderetur. Nullum egrotātem medicus uisitat non requisitus: nisi infirmus talis fuerit:uel pauper uel de genere affinium:uel domesticorum amicoꝝ. Dixit halyabas p̄cepit ypocrates in suo testamento medicum inedie infirmoꝝ operam dare & per cibos:& medicamina regulare. Erit cōtinuo medicus promittens spem salutis:immo & patiētis animum mellitis suasionibus in leticiam:& gaudium alliciēs: & eius spem nutriens. Vnde damascenus in Afforismis:Opportet te infirmis semper salutem promitter̄ :nunquā illos a spe deponere: & si ipse desperes. Complexio enim corporis affectiōi animi semper inheret:& subdit: infirmos in eorum spe animare non desinas. Et cassiodorus:naturalis cura est egris dare letitiā :nā fac inualidum gaudere: & sanatus erit. Erit medicus auctore haliabate studiosus egrotis:& eorum curis maximeq₃ & egenis:& pauperibus. nec ab eis utilitatem querat: aut retributionem & siquid posse est ipsi de suis det ei medicinas: pecuniis suis assignet illis q̄ poterit. Dabit operam medicus medele infirmorum eorū percibus:& medicinas regimini:nec sit eius ad querendā in medēdo intentio pecuniā:sed a deo retributionem:& meritum. Non suscipiet pre ceteris medicus onus in se antiquaꝝ & malarum egritudinū sub spe alicuius lucri. Nā tales egritudines postea a deo īcurate relicte infamāt eum: & detrahunt nomini eius:dicente mesue:nolite o medici malaꝝ egritudinum cure onus suscipere: nec nomen subire medici mali.dixit aūt signanter onus cure: quia talium egritudinū non debet promittere sanationē: si tamen ab infirmo:uel eius attinētibus aggrauaretur:tunc protestatione p̄missa potest aggredi curam. Dixit enim rasis decimoquinto continentis: curandi sunt a te o medice morbi faciles & fugiendi qui manifeste:aut occulte sunt fallaces. Medicus ad uisendum egrotum:ductus in eundo utatur bona cautela. Debet enim a conducente se querere de egritudine patientis:& de eius quibuslibet accidētibus de appetitu:& som-

uo:& de uentris beneficio: & simili bus. Et si febrit qua hora inuadit eum febris & si cum frigore: uel si spetialiter in aliqua corporis parte doleat. Hoc autem facere debet:ut quantum fuerit ei possibile de eius egritudine certificetur. Cum ergo ad infirmum medicus uenerit non sit eius ad infirmum ingressus cura nisi ut eius moliatur sanationem:ut ē apud haliabatem. Salutet itaq;:ut decet: A corporali malo: dicendo liberet te deus: uel saluus sis: uel tale consimile ut dici solet constito sibi egrotantem peccata sua nō fuisse confessum anteq̄ ipsum tāgat aut aliud de signis suis uideat:ipsum interrogare debet si aperuit suorum peccatorum conscientiam sacerdoti. Quod si sic: bene est: si uero nō promissionem ab eo recipiat sic se facturum: multe ei egritudines ꝓpter peccata emergūt. Vnde azaronus: Egritudines nonnunq̄ inuadūt homines ex malitia regiminis cibi: & potus & ex peccatis: & preuaricationibus:& ultima causa ex maledictis demonibus qui dicūtur alabin.

Non audebit autem medicus post primam uisitationem:immo post signorum egrotātis inspectionem ullo modo amplius de confessione illi sermonem facere. Nam posset forte hoc ab eo audiēs de salute diffidere. suis tamen medicus dicat ꝙ eum confiteri faciant. Quod si egritudo timorosa fuerit domui etiam sue disponat: quolibet tamen: ut fieri potest terrore remoto. Vtatur preterea medicus altera cautela dum locum ubi residet infirmus ingressus est circumspiciat si forte uiderit fructus: herbis: aut fomenta aliqua parata per que coniecturari possit super egri īfirmitate qua cautela usus ē galienus rome dū a glaucōe ductus fuisset ad uisendū medicum credentem se esse pleureticum cum tamen pateretur apostema epatis:uide capitulum septimum libri quinti de interioribus. Sic enim medicus bonus cognitor iudicabitur: & eger in eo ardentius confidet tāq̄ in sui egritudinis cognitore: & sue salutis actore. Cumq; ad infirmū peruenerit si uia longa extiterit:aut arcta sicut per scalas ascendere:non illico infirmum tanget:cum illi occurrerit precepto rasis quarto continētis:quia forte medicus propter laborem ex itinere estuose fatigatus erit: uel permutatus forte presentia astantium nobilium quos cōtingit inuenire prope egrotātem. Vel forte quia infirmus uidens medicū ad se uenientem nimium letabitur: aut propter medici presentiam uerecundabitur. Vel forte propter expensarum considerationem tristabitur: sicq; permutationem recipiet eius pulsus propter quod confundetur eius iudicium: per aliquod igitur spatium qescat: uel resideat medicus: quousq; ipse uires resumat:& omnino quousq;:& ipse qui tanget & eger tangendus sit ab omni accidente quiete. Interim autem medicus quiescens locū domus:uel camerā laudare debet si cōueniens fuerit aut reprobare. post hoc autem medicus hilari uultu ad infirmum cōuersus faciem eius pernotans etiam in

lumine si opus fuerit. Tum quia si gna faciei sunt manifestiora: tum qa in membris facie est magna uirtus. Nam res similis: & dissimilis in principio rei est de maioribus rebus in signando: ut inquit galienus primo pronosticorum cōmēto octauo auctoritate ypocratis. Tum etiam quia per dispositionem faciei cognoscet medicus sēper uigorem: & mortificationem cādoris naturalis manantis ex corde. Brachium sibi porrigi precipiat quod debet sua sinistra manu substinere: uel ponsatum super lectum ponere: & quattuor digitis māus dextre cum silentio pulsum inquirere etiam utriusq brachii: & omnes differētias eius notare usq ad centesimā: uel circa pulsationem pulsus semper tangendo expectans: & tanto tempore tangere siue usq ad centum ut quidam dicunt: siue usq ad. xx. ut alii: siue usq ad duodecim ut aliqui alii quousq discernat medicus an pulsus sit equalis: aut inequalis: ordinatus: an inordinatus: & an īterfectus in medio cadens quas differentias nō poterit aliquādo cognoscere: nisi post plures: & plures percussiones. Est autem bona cautela diutius aliquādo morari in tāgendo esto etiam q paucioribus pulsationibus posset pulsum discernere: ut ab infirmo: & astantibus attentior: diligentior & gratiosior babeatur. interea tamen caute consideret habitudinem pacientis: faciem & caput: & post cognitum pulsum contangat pectus: & ypocundria: & regionem nutritiuorum & membrorum. Videbit quoq linguam: & dentes: & ut quidam dicunt (quod tamen ego nō facio) odoret oris halitum infirmi: sic .n. accuratior iudicabitur: sic enim & galienus fecit cū glaucone rome ad tutiam medici egrotātis ut libro interiorum capitulo septimo. Omnibus autem presentibus infirmo etiam audiēte iudicet de multa pulsus bonitate: dicens: urinam tamen uidebo: quia maxime his duobus pulsu uidelicet: & urina intelligitur genus febrium: & origo cause temporum: ratio uita: mortisq professio: ut inqt galienus de febribus ad glauconem. Et surgens in absentia egrotantis urinam uideat in qua per cōuenientem moram obseruata debita cautela circum tenente urinam: consideret que in eo sunt consideranda. Caueat tamen: ne in presentia egrotantis hoc fiat non enim debet medicus coram infirmo solus: uel cum aliis aliquid tractare de pulsu: uel urina. stant enim egroti auribus attentis: ut audiant quid loquatur medicus. Et ad infirmum denuo reuersus. firmam ei promitttat salutem: & non uereatur etiam mendaciis uti. sunt .n. hec officiosa mendacia: & salutem ei promittat. pollicitus enim diues quilibet eē potest iuxta illd: promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Omnia tamen ad curam eius necessaria fideliter ordinabit hortando tamē ipsum ut se ipsum que opportet prebeat facientem suscipiendo que parabuntur plurimum confidenter: nā sic faciendo nō solū certa: sed ēt uelor subsequet sanitas.

Capitulũ de cautela ĩ interrogãdo.

e Rit aũt medicus opportu-
nis nihil omittens ut ho-
nori:& glorie sue consulat
post signorum igitur uisio
nẽ uidelicet urinam:egestionẽ:sudo
rẽ:uomitũ:sputum:aliis existẽtibus
ut cuncta bene examinet :pquirens
etiã per interrogationẽ. Audiens ab
ĩfirmo:& ab astantibus omnia que
põt: inuestigans de omnibus muta-
tionibus egro superuenientibus: &
que superuenerũt: & ita ĩ posterum
q̃ superuenient in processu uite nõ
solum magnis:sed etiã quatũcumq;
puis:ut certior factus deceptiones:
& fallacias quascũq; euitet. Galie-
nus in libro pronosticorum dicens
necessarium esse medico interroga-
re causarũ genera eos qui laborant:
& de oĩbus que cõtigerit: & de eo℞
unoquoq; ne sinet se medicus deci-
pi ab infirmis nõ detegẽtibus omni
fariam morbi causas: & sinthoma-
ta ut nõ derelinquãtur incurati. Et
primo ad glauconẽ medici ĩgredien
tes ad infirmũ primũ enim a maxi-
mis cõtemplari opportet ea que sũt
secũdũ egrum.deinde uere ab aliis.
Nihil enim quantũ possibile est ẽt
minimũ obmittentes. & damasce-
nus in afforismis.opportet de omni
bus egrum unde egritudo nasci so-
leat inquiri tam in exterioribus:q̃ ĩ
interioribus: neq; te egrum per om
nia interrogare pudeat. Et mesue si
militer:non te pudeat egrum super
omnia interrogare & hoc ut melius
& facilius super notitiam rei ueni-
as:sicuti & recte intonuit Boetius
pĩo de cõsolatiõe si operã medicãtis
expectas opportet ut uulnus tuũ de
tegas. Cum igitur de nouo uoca-
tur medicus ad curam patiẽtis que-
rat nunquid aliquid illi factum fue
rit:& que remedia:& nunq̃d nocue
rint:& tunc dicat se ea nõ laudare.
Si uero iuuerint nõ laudet:ut sub-
tilior uideatur ultra uulgares. Tria
autem maxime petet medicus au-
ctore galieno secundo de interiori-
bus.s.locũ.i.mẽbr℞ in quo ẽ egritu
do :passionẽ & sinthomata: & ho℞
cã ĩ notitiã illorũ ueniens : etiam si
fieri potest cum notitia oĩum sen-
suum exteriorum:quod ubi fieri nõ
possit laborãdũ est cum sensibus in
terioribus:& demum ratiõe si opus
fuerit tamen a patiente habita per
quirens ab eo de eius dispositione:
uel etiam ab accidẽtibus quid patia
tur interrogans. Considerans im-
primis: preterita ipsa dearticulate p
q̃rat interrogans quo tempore:quo
ta die ac hora patiens egrotauerit.
Et si aliquando amplius consue-
uit egrotare:uel non:& qua egritu-
dine & si aliqua sue egritudinis cau
sa precesserit primitiua:& quo regi-
mine usus fuerit preterito nedum
unius anni:sed plurium. Quo au-
tem ad sinthomata seu accidentia
perquirat medicus de accidentibus
animatorum membrorum : utrum
uidelicet dolorem capitis patiatur:
aut uigilias superfluas:uel insomnei
tates aut somnũ modum exceden-
tem:& de similibus :& de acciden-
tibus membrorum spiritualium nũ
q̃d an elitum anxium:an circa pe-
ctus incendium : suspiria : tremo-
rem cordis:& consimilia. De ac-

cidentibus uero nutritiuorum nun quid prostratio[illegible] appetitus habuerit in sitim uel fam[illegible]m. Si cibum uel potum retinuerit: uel [illegible]uerit aut retentum reiecerit. Si assumpto cibo grauetur uel ne. Si fluxum uentris & euacuationes alias urine: seu sudoris menstruorum: uel emoroydarum: uel alias quales oportet habuerit uel ne. Ex his enim preteritis per inquisitionem inuentis: & p̄sentibus: scilicet urina: egestione: & aliis existentibus mutatis & qualitate mutata: de quibus supra dictum est per sensum perceptis mirũ immo dum medicus in operatione sua fortunabit: adeo ut ex his cognitis poterit medicus de passiõe: causa & loco sumere notiõem: quam dum patienti nunciauerit: admirabilẽ medicum iudicabit: & per consequens in manibus illius confidenter se cõmittet: Exemplo galieni in libro de interioribus capitulo septimo in cura medici egrotãtis: Quom glauco ad ipsum accedens Rome ibi. His omnibus sensu & ratione diiudicatis: & mẽte discussis erit medici officium: ut ab infirmo separatus consanguineos & aĩcos egrotantis: uel quoscunq; presentes seorsum uocari iubeat: & patientis egritudinẽ manifestare: ĩminens uel non imminẽs periculum detegere: Sit tamen talis sermo eius: potius: ut eos non aggrauet postremo remedium adhibere.

Capitulum de cautela in pronosticando.

d Ixit Galienus libro pronosticationum: Non circumambulo predicans meas p̄nosticationes: & curas: ne magis medici odiant me diuinatorem & magum uocantes: & alia milia contra me promulgãtes. propter quod inter medicorum sapiẽtes cõuenit medicum oportere esse sagacem: & astutum: nõ precipitem: nec festinum in futurorum pronunciatione. Preuidebit itaq; medicus ante pronosticationem omniũ preuisiões examine dicentis ypocratis: primo pronosticorum: q̄ de melioribus rebus est ut medicus utatur p̄uisione: id est pronosticatione. Et Galienus primo de creticis: Non est medicus qui meditetur ratione nisi prius iudicauerit ratione. & iudicare non poterit nisi rem ratione cognoscat. Erit ergo medicus nihil saltem in prima uisitatione de futuris dispositionibus patientis pronũcians: precipue tamen de salute: uel morte: de quibus profecto iudiciũ certum haberi non potest: nisi pluribus conditionibus prenotatis. Expectabit igitur futura signa subsequentia in patiente: ut illorum naturam atq; uirtutem considerãs omnia adinuicem comparans sue pronosticationis iudicium quo melius fieri poterit cõfirmetur: & precipue cognitis uirtutis & morbi dispositionibus: & ad inuicem comparatis Si bona signa preualuerint pronũciet de salute. Si uero econtra de p̄ditione semper tamen pronunciando: & in sermone sit medicus dubi-

us. Dixit enim Auicenna secunda quarti: Quū apparuerint signa mala timorosā premittimus sermoné ī perditione inde ad plurimum contingentem. Nam quis aliquādo mirabiliter sanatur absq3 spe. Et iō Galienus sexto afforismorum dixit Oportet medicum studiosum esse: ut nō aliquid absolute predicet. nā morborum & precipue acutorum: non omnino certe sunt pronunciationes salutis: aut mortis: licet neq3 cronicorum saltem quo ad eorum initia: quod ꝓpter nature diuersitates euenit in ordinationem. Cū enim monstrnositates interdum occurrant ī egritudinibus ueluti ī naturis: ut habet Aueroys septīo Colliget. Erunt sapientis medici: sicuti & astrologi iudicia in pronosticādo cōditōibus alligata cōtinue: q̃si multiplici intellectu: ueluti que spirituum pronunciationes prestant: ut dicatur exempli gratia morbo mortali existente. Ita solet in talibus casibus contingere: & raro aliter cōtingere solet secundum naturam: nisi alia emergant synthomata: non tamen necessario. Vel aliter dicat certe mihi uidetur: ꝙ si constāt que apparent: & aliud non superueniat: quod puto nō superuenire: hic morietur. Obseruare enim hanc pronosticationis diligentem cautelam docet nos Galienus secundo interiorum dicens: Semper secundum totam uitam meam meipsum ab audaci confessione abstinui: & medicās usq3 ad senectuté: nunq̄ usq3 hodie erubui secūdū curā uel ꝓnosticationé ut alii gloriosissimi medicoꝝ. Vtebat̃.n.galie.c[illegible]telosis canōibus eius determinā[illegible]bus ꝓnūciationé pfecte uoc[illegible]is cōditionatis: & quasi duplicibus: ut appet li. īteriorum. Euasuros āt cū necessitate cōditiōata dcā ꝓnūciabit medicus sic dicés: Iudico ipm euasurū a morbo: si me dicū diligenté habuerit: Si ét patiés ipse fuerit obediés: & mīstros habuerit idoneos. Et si ꝑparata fuerit: ut decet extrīseca necessaria: & nisi aliquid supuenerit qđ tamé nunc non appet. Quod si medicus astringat̃ absoluto loq debere sermōe: ut plerūq3 fit: tūc si egritudo ex toto suo genere sit salubris: ut effimera uera & principiū ethice: aut mortalis: ut ptisis: aut ethice spēi. Et similes: dicunt sapiétes: Effundat medicus sermoné suū: apte saluté uel morté de eis ꝑdicés: & ꝑcipue de determīatione egritudīs certissimis appentibus signis. Si tamé cōtingeret egritudinis ꝓcessum ad bonū uel ad malum medico dubium eé: ut plurimū fit: quādo signa mortalia in uirtute cōparia fuerint salubribus: & econuerso bōa cautela é petétibus nō respōdere: Sed q̄busdā uerbis interiectis: ab eis discedere: aut eosdé a proposito diuertere trāsferédo eos ī sermone ad aliā materiā. ꝙ si magis astringatur ad pronunciandū: dicat medicus ut petitiōi illorū ita instantiū satisfaciat. Ego expecto futura quedā ut motū in tali die aut tale accidés uel aliquod huiusmodi. Nō enim debet medicus ad interrogata subito respōdere: sed prius sup interro-

gata cogitet Ait.n.Damasce.Si inter
rogatus semp u[illegible]rciter respõdes du
bitádũ esse.Silere e[illegible]i tutius est & sa
tis existit laudabile m[illegible]co & aures
ut aiũt prouerbio por[illegible]gere merca-
toribus.Nam melius é silere q̃ male
loq:siue q̃ ꝙ tu erres: ut galiéo ascri
bitur secũdo meracristos secũdo ca
pitulo: Qui enim tacet:in hoc uno
peccat ꝙ tacet secundũ eũ q loquit̃
in multis errare contingit.Et oĩo si
egritudo nõ fuerit de nũero oĩo sa-
lubriũ:neq; mortaliũ:sed ut aiũt:su
spectosa faciẽtia medicũ ĩ iudicio ti
tubare tutius é & ut dicit̃ honorabi
lius egritudiné periculosã ponere&
casum aggrauar̃:ĩmo & pıculũ mor
tis uẽture patiẽtis p̃nũciare:dato ẽt
ꝙ egritudo talis de suspectosis esset
debilis:ut flegmatica cõtinua a pau
ca materia nõ maligna d̃pẽdẽs: quo
niã si patiẽs errore sui:uel astãtium:
uel extrinsecoꝝ diminutiõe :uel ali
quo tali casu cõsimili ad malum cõ
uertet̃ :ex ea licite medicus excusa-
bitur:Neq; erit de eo suspitio apud
aĩcos & affines patiẽtis excusabitur
& dicẽt medicũ a principio ẽt sic ui
disse & iudicasse. Si uero ex ea pa-
tiens saluabit̃ :a uulgo dicet̃ medicũ
ip̃m pẽitus liberasse &a patiẽte sani
tati restituto laudé maioré & ãpliuſ
p̃mium medicus cõsequet̃. Et ut
sic ad unũ dicerẽ:medici é suspectas
egritudines aggrauare: debiles uero
earum in dubio ponet̃.In hoc tamẽ
modus adsit:Sic enim se habẽs me-
dicus:neq; erubescet:neq;dictorum
suorũ eum penitebit. Nõ p̃sumet
medicus ĩ egritudĩbus alicuius mo
menti corã patiente: siue litteratus
fuerit siue nõ uerbũ aliquod ꝓferre
immo nec gestu ostendere aliq̃d un
de possit eger suspitioné sumer̃ :aut
de sua salute diffidere. Et si ip̃e me
dicus & etiam infirmus de salute de
sperent:propter quod sermones ꝓ-
nostici medicorum saltem ad malũ
per se nõ terminãtur ad patientem:
sed ad amicos uel ad alios. Cunq;
medicus non habet de patiente cer
tam pronosticationem non respon
deat a se petentibus: sed uerbis qui
busdam interiectis discedat:& pe-
tentibus neq; iudicet d̃ natura egri
tudinis:si de ea suspicetur : propter
aliqua signa apparentia:immo tace-
at:& statuat dietam particularem ĩ
cena uel prãdio cũ remedio uniuer
sali : & iterim cogitet:& iteꝝ uisitet
ĩfirmũ & morbo certe cognito ordi
net dietã uniuersalẽ& r̃media sp̃alia
ut uideat̃ artificialius opari ĩ aliquo
morbo salubri:licet accidẽtia fortia
non uideant̃ :si põt utat̃ medicus ali
quo remedio nõ noto:neq; nomẽ il
lius remedii uulgo dicat:ut gr̃a exẽ
pli iera.Si ĩ egro appuerit signa mor
tis:& medicus pcipiat aliq̃d signum
bonũ nõ mutet̃ a ppoĩto: nisi illd̃ p
mãserit.ꝓnũciaturus medicus mor
tẽ ĩfirmi id faciat simulata mestitia:
uultu dẽisso& uoce sublata.id tamẽ
necessariũ eẽ nõ dicat ne deo d̃roga
re uideat̃ nisi essent mortis signa ap
parẽtia:tũc dicẽdũ é salutẽ ip̃ius nu
tu diuino cõtĩgere:siue miraculo se:
neq; postq̃ iudicium deposuerit de
morte medicus id reiterare uelit: ni
siscitent̃ q sunt eius. Quod si rei-

terabit uidebitur quasi ut de hoc le tetur tanquã ex suo pronostico glo riam habiturus. Plurimi.n.uana gloriosi medicorum cum predixerint perniciem predicantes inhiant eius mortem:neq̧ forsitan necessaria saluti mĩstrãtes ut aliquos scit au dire uana gloria sue pronunciationis deductos iam euasuros medicinis mortificasse donatis:Similiter& astãtes illi deuiant famulari: ut ait Conciliator. De salute autem iudicium depositurus medicus sermonem amplificet:& letum se ostẽdat: nunquam uero sic de morte. Nõ presumat medicus alicui patienti infra limitatum tempus salutem promittere:sed fideliter se operaturum iuxta doctrinam sapientum. Quãtum autem ad remedia exhibenda post pronosticationem datam caute incedat medicus ad actum curatiuum. Dietam itaq̧ & regimen egritudini proportionatum ĩ sex rebus non naturalibus primo ordinãdis ãtequam ad medicinale regimẽ descendat. Precipit enim ypocrates:ut ait haliabas: Medele infirmorum per cibos & medicamina regimini medicũ operã dare debere. Lectũ ĩprimis ĩ quo r̃sĩdet patiẽs q̃mũdum disponat: & in pluribus locis egritudinum redolẽtẽ.Cum ĩ nouatione aeris mane & uespere per apertionem fenestrarũ & hostii: nisi fuerit de egritudinibus hoc prohibentibus. Sit ut in pluribus mediocris luminis. Dixit enim galienus ad glauconem libro de febribus:Lucidus & calidus locus relaxat corpus. Frigidus & obscurus constringit. Mediocriter autem [illegible]nis temperatus mulcet & temp[illegible]it. Precipiat patiẽtẽ situari [illegible]ecto firmo nõ uacillãti. Exercitiũm uel fricatiões ut decet secundum exigentiam & uirtutis tenorem egritndine id poscente.

Similiter & quietem somni& uigilie quantitatem conuenientem metiendo precipere:& euacuationes debitas ordinare. Ipse tamen medicus clysteria non imponat: ut fecit amicus ille in cura cuiusdam ãcille: dolore uentris laborantis qui existimans dolorem illum esse colicum: ei ĩposuisset clyster̃:que post impositum clystere:quia p̃gnans erat amico illo id nesciẽte ancilla peperit infantem. Et huius generis sunt abstersio sordiũ ab ore infirmi: & purgatio muccositatum ex naribus & gutture & gargarismatibus. Fit enĩ inde liberior trãsitus aeris:& sibi sapor melior:quibus locis non expurgatis remanentibus sordibus inficitur aer. Et accidentium' anime ea que ad pellendam infirmitatem cõgruant. Precipiat medicus ex cibis uero & potibus congruis in quãtitate & qualitate debito 'tempore & ordine patienti offerendis eligat: quod magis salutare est. Quod si aliquando cibus talis uel potus parum malus fuerit:infirmi tamen apetui plurimum conformis non est patienti totaliter denegandus. Ait enim ypocrates secũda particula aforismorum:parum deterior cibus & potus delectabilia uero melioribus:q̃ in ĩ dectabilibus magis appe-

tenda sunt. In hoc tamẽ modus nõ absit nec omnino prohibẽdo nimium rigorosus & seuerus: Indulgendo autem ex toto nimium licentiosus notetur. Expedit autem plurimum medico insistere in ordinãda dieta etiam hoc cum mulieribus in cibo & potu: cibaria alterando: uinũ limphando: aquam coctã uel aliter preparatam ordinando & alia huius modi: etiam usq; ad minuta disponendo: gustando: odorando: immo & aliquando prelibãdo & ponderãdo seu mensurando quecunq; sunt exhibẽda. Sic enim accuratior medicus iudicabitur: uitabitq; negligẽtie uel inaduertẽtie notam. Ita tamẽ in singulis his & consimilibus medicus modum obseruet: ut tamẽ saluo eius honore nõ fungatur mulierum neq; astantium officio: Sic enĩ uilipenderet seipsum. Erit medicus magis sollicitus de dieta q̃ de potione aut cirurgia. Vnde Damascenus: Si dieta curare potiris prosperã inuẽies: propter quod Galie. primo regiminum acutorum dixit: q; medicus debet habere duos oculos. Dextrũ attentũ ad uirtutẽ: dieta. s. conseruandam. & sinistrum ad egritudinem depellendã & fugiẽdam per potionem & cirurgiam. In singulis uisitationibus studeat medicus aliquid noui facer̃ uel ordĩare uel mutare: subtrahere uel addere: ne frustra uideatur omni uice uisitasse.

Ad usum tamen medicinarũ: si deuenire opus fuerit: utatur medicus mitioribus & nature magis familiaribus. Erit igitur in usu eius medicinã potius cibalisq; uera & pura medicina. Nam blandiri corpibus humanis patientibus magis prestat: & hoc si cura blanditiua sola morbus depelli possit. Paret itaq; medicĩas iocundiores & sapidiores. Vnde damascenus in Afforismis: Medicina que temperamento uicina est odorifera. Si secundum eam cibus fieri possit optimum esset medicinarum uirtute tamen integra seruata: ut inquit galienus: Et in hoc bona cautela obseruetur: ut cũ brodio aliquando exhibeatur: ut mãna & aliqua cõsimilia. Laudauit enim Damascenus in Afforismis suis quietem sup potionem: idest dimissionem medicine. Vnde Galienus octauo meimir dixit: Cibi apđ ea que nutriuntur: idest membra familiaritatem secundum bonam substantiam hẽnt: quod est maximum. In curis passionum que fiunt secundum discrasiam: optime enim operantur ea que cũ hoc q; sanant discrasiam possunt nutrire. Ad puras uero medicinas cõuersus medicus: si opus fuerit: eas potius paulatim q̃ subito prestat approximata: & exterius magis: q̃ interius: hoc tamen faciẽdo: prout sanãde dispositionis requirit necessitas.

Solutiuas medicinas quoad fieri potest deuitet: earum usum differat q; si eis uti oportuerit expedit ut eas cognoscat medicus quas ordinat ut non ordinet pro salute letiferam. Cauere quoq; debet ne in substãtia earum sint sophisticate: aliter falsificate: ne sint in earum dosi uariate: ac sint corrupte: aut nimia uetusta-

te consumpte spiritum non haben tes:eas quoqꝫ uel consolatas: uel ad eorũ consolationem protinus intẽdat. Caueat medicus usum medicinarũ opilatarum:ut possibile est:& cũ eis ĩdiguerit eisdem refractis: & potius exterius q̃ interius: & ꝑ ĩferius magis q̃ sup̃ius approximatis ut ꝑcipit mesue in sua cõsolatiõe medicinarũ. In cura egritudĩs nõ dãtis inducias:ut doloris intẽsi colici uel squinãtie:expedit medico ꝓmptũ esse & solertẽ & copiosum in exhibẽdis remediis gradatim unũ post aliud sine intermissiõe administrãdo. plurimum enim laudandus est medicus copiosus in remediis ꝑ̃sentaneis. Expedit tamẽ medico ut cautus sit secundũ discursũ tẽporũ distĩguerẽ antiquorũ canones:quoniã natura humana & oĩum inferiorum permutata:& imbecillior facta: continuoqꝫ labitur in defectum:ut denotat stature minoratio:corporũ robur:opationum pfectio:oĩa diminuta & uite abbreuiatio. Facit aũt ad hoc nõ parũ prauũ & inordinatũ uiuentiũ his tẽporibus regimen. Genus.n. hũanũ: teste galieno in de regimine sanitatis in gulositatem lapsum: in incontinentiamque precipitatum: de curato factũ est discretũ:propter quod semẽ eius est tale & qđ ex tali semine nascit̃:inde generat̃ discretũ modicum adhuc uiuens:quo fit :ut imbecilli nature humane iam facte multa que olim fuerũt remedia potẽtia uel salubria hodie uel sũt mortalia uel debilia uel inutilia. Testis ẽ mihi Serapio primo breuiarii dicẽs elleborũ nigꝝ qui securior est albo nunc esse diuiden[illegible]: & elleborus albus tempore Mesue erat intolerabilis:sicut ue[illegible]ũ perniciosum propter debili[illegible]em nature. Recte ergo dicit̃ medicis nostri tẽporis quos mũdi labor agitat antiquorum dogmate secundũ tempora distinguite: & effectũ nature oĩ intentiõe liberate. Expedit medicum recte cõsiderare patientium diuersorũ naturas diuersas:ut caute ꝓcedat. Vnde Galienus super ultimo Epidimiorum ypocratis :ait quosdã tales eẽ qui delectationibus se & eorum desideriis cõtinẽt:& aliq ecõuerso bene se ab illis cõtinent. Terrebit igit̃ medicus & ex officio suo trepidabit patientẽ inordinatũ & incõtinentẽ:sibi quoqꝫ efficacia predicẽs que ĩde possũt sibi accidere incõmoda ex incontinentia.& si persistat incontinens aliquautulũ cõdescendẽdum est illius desideriis. Dixit galie. sexto meimir qui regulari utit̃ metado. & cũ hoc cognoscit simpliciũ farmacorũ uires:nunq̃ carebit auxiliis:siue moretur in nẽore:siue agat aliquod opus in agro:siue sit in itinere farmaciis carens:sicut existratus scribit:ꝙ curauit se cũ rubi succo :nõ ꝑ̃sente ĩ illo loco alio farmaco. Si acciderit patiẽtẽ nolle uti remedio sibi administrato:ut aqua sumac:que cõfert ĩ disinteria & fluxu uentris:colorãda est ad similitudinẽ uini: & dicer̃ eã esse uinũ limphatũ. Similiter de uino granatorũ :dicendo patienti ꝙ ẽ uinum uerũ:sed paucifeꝝ. Caueat medicus approximare fomentatio-

nes infrigidátes uel ébrocas circa ali
qđ mébꝝ tpe c[illegible]ſis:neq; tpe ſudoris
uidelicet in decli[illegible]tione paroxiſmi
pluriũ febrium. E[illegible]t medico:
ſi poſt exhibitũ farma[illegible]um ſolutiuũ
nõ ſequať inde ſolutio inculpař aſtã
tes uel malum regimé infirmi: ut ꝙ
dormierit uel nõ dormierit ſuper aſ
ſumptũ farmacũ : uel ꝙ expoſuerit
ſe aeri uel uento:aut ꝙ iratus & cete
ra ſimilia. Non debet medicus cui
cunq; dolori leui contingenti in fe-
bribus exhibere medelá niſi exceſſe
rit. Si egrotanté in piculo uite de-
reliq̃t medicus nõ fuertaťad eũ ne
forte obiés freneſi:obuiet fũeri uel
exeqiis illius: ſed mittať faũlus uel
nuncius :ut inquirat de ſtatu illius.
Et bona cautela eſt:ut ſi ueſpere
illum uiſitaueris: & dereliqueris il-
lum ualde aggrauatum ita ut dubi-
tes de eius morte in nocte dicas il-
lis de domo illius: ut bene tempeſti
ue ſignificent tibi de ſtatu illius: ſi
mane ueneris nuncius iam innote-
ſcet tibi de conditionibus patiétis.
Si nõ ueniet:iam coniecturari po-
teris de eius morte. Fugiat medi-
cus quantum poſſibile eſt moritu-
ros neq; ualde propinquis morti ali
quid operetur :ne ſi moriatur cito:
dicatur ſe illum interfeciſſe neq; ſit
preſens dum homo moritur.

De ſpáli cautela circa aliquos mor
bos:& corpora. Rubrica.

e Xpedit medico eorum cor
porum curam renuere ex
quorum cura facile poteſt
incurrere infamiam: ſicut
precipue ſunt infantes:pregnátes:&
oculorum egritudines. Laboráti-
bus preterea lapillo nullum excidat
ſed ex parte eius artis hoc negociũ
permittat medicus:ut precepit ypo-
crates in ſuo iureiurando. Caueat
igitur medicus dum pregnantes cu
rat ſi cõtingat eas curare ne pregná
ti exhibeat medicinam:niſi quá qui
ſunt de familia eius preparát:uel ſal
tem bene noſcant:ſicut ius pulli má
ná: & talia leuia. Quod ſi ad for-
tiora deueniendum ſit:ſicuti etiá ad
flobothomiá caueat ne ſolus talem
prouinciam aggrediatur : ſed ſociũ
habeat : ne ſolus imputetur de ab-
orſu :ſi contigerit. Sit memor ſi
ad prouocationem aborſus aliquo
ſpeciali caſu ducitur minus malum
eſſe in principio inpregnationis : q̃
ultra procedente:quia non eſt tante
perfectionis. Obſeruet precepta
ypocratis in iureiurádo. Nullius ro
gatu mortifeꝝ uenenum alicui det
medicus:neq; id cuiq̃ conſulat neq;
aſſignet: neq; qd ſignificet:neq; de
eo loquatur:neq; pregnanti mulieri
ad interficiendũ fetum potioné por
rigat:neq; cõſulat:imo protinus de-
neget:neq; quale:aut qđ ſit cuiq̃ cõ-
memoret:& petenté corripiat & re-
ꝑhendat. Quod ſi reprehenſio nõ
proderit cõtra tales proteruo uultu
omnifariá eſt inſurgendũ. Ad me-
delá corpoꝝ neutroꝝ ut nũc nõ ſta
tim approxíet medicus ſolutiua for
tia:ut pillu.cochias:uel aliud hmõi:
qa multi taliũ: & multotiés euadũt
ꝑ ſolá dietá:& paſſio ꝑ cõſtitutioné
aeris ſequétibus diebus ex ſe rece-
dit nullo adhibito medicamine.

De mercede medici accipiēda.

Icet intentio medici non
debeat eſſe in medēdo ad
l pecuniam: ſed a deo retri-
butionem & meritum ex-
pectare: auctore Halyabate: Attamē
quia expedit medico quoad fieri po
teſt celerius: ut eger cuius cura ſalu
tis ſibi commiſſa eſt ſanitati priſtīe
reſtituatur: precipiente ypocrate in
ſuo iureiurando: medicum nemini
egritudinem dilaturum. Egritudi
nes enim cum prolongantur nō re-
linquunt medicum omnino immu
nem ab infamia ſaltem apud uulga
res. Inter ea autem que opitulanť
ueloci ſaluti eſt ut patientem: & qui
ſui ſunt pro uiribus alliciat & obli-
get: ut mādatis ſuis obediant. Ideo
ſtudium medici ſit: & ꝙ nō ſit poſt-
ponendum ut a patiente ſuo decen
ter ſatiſfiat. Sic enim medicus maio
ris apud illum efficietur auctori-
tatis: illum excellentiorem iudicat:
ipſum ſibi ad humanā cōmunicat
politiam: Illi omnes obtemperarť co
nantur: ne amittantur expenſe: ſicq̨
demum citius ſanatur: Iuxta illud:
empta ſolet care multis medicīa iu
uare. Si data ſit gratis nihil confert
utilitatis. Triplex autem eſt mo
dus ſe habendi patientis ad medicū
Vnus quo patiens dicitur diuinus:
reſpectu medici. & hoc quando īfir
mus uehemēti lāgore cruciatus me
dicum deprecatur de reſtituēda cor
poris ſanitate. Dyabolicus uero:
dum ſanitate iam adepta medico ut
decet non ſatiſfacit: illū negligit me
dico obuians: illum fugit ueluti dia
bolicis ueſtigiis cō[illegible]natum: ſed hu
manus: ſi patien[illegible]cu ſanatur: & poſt
adeptā ſani[illegible]ti medico iuxta me
rita ſatiſſacit: illum ſibi reputās do-
minum & amicum. mercedem igiť
condignam ſine intermiſſione reci-
piat medicus. Neq̨ unq̄ ſit oblati
negator: niſi fortaſſe ſibi quid prius
intulerit tanti: & maxime cum mi-
nor aut mediocris fuerit medicus:
Dignus eſt enim mercenarius mer-
cede ſua. Meminerit medicus ar
tem medicinalem: & precipue cura
tiuam marti aſcribi oībus fere pla-
netis odioſioris irremuneratiōis ob
iurgio: & omnis iniquitatis datori:
propter quod expetit medici nego-
cium ne decipiatur primitus firma
re niſi patiens magnificus fuerit: &
curialis: uel fuerit tibi affinitate cō
iunctus: aut pauper: ex hoc enī cen-
tuplum accipies. Ex alio lex affinita
tis ſuadet. Pauperes uero & egeni
non ſunt opprimendi neque deſerē
di intuitu ſaltem pietatis: cum inde
conſurgat medici laudabilis fama.
Quod enim habundanter medicuſ
accepit pauperculis uelit amore bo
nitatis Saluatoris noſtri impartiri.
Ab aliis uero accipiat: omni tamen
cum modeſtia q̄ ut uolens uelit: &
quaſi ueluti non aduertens animad
uertat: & quaſi renuens libenti ani-
mo manuum cum dexteritate por
rigendo recipiat: ne de nimia ſiti &
auiditate notetur. Nec profecto ē
noſtratum īter ceteras miſerias du-
ra conditio: ut patientibus uideať
nihil nřī in eorū uiſitatiōibus impē

dere ꝓpter quod obſequia medico-
rum innititur u[illegible] ad multū. Niſi
ergo medicus pre[illegible]a recipiat labor
eius uerteť in dānum [illegible]d cū labor
ē in damno mortalis c[illegible]ſcit egeſtas
& qui emit rem care:& eā uult do-
nare diſponat ſe mendicare. Memi-
nerit quoqꝫ medicus ꝙ ſine bōis ex
terioribus quorū fortuna eſt domi
na non contingit eē hoīem felicem
neqꝫ ab eius memoria excedat pre-
ceptum antiquum. Dū dolet infir-
mus medicus ſit pignore firmus:ex
pers langoris nō ē mĕor huius amo
ris.Et iterum dū morbus fortis eſt
medico promittitur.
Licet autem hec obſeruāda ſint in
mercedem accipiendo : in petendo
tamē eam caute procedat medicus:
ne:ut aiunt:in fractiōe panis digno
ſcatur.plerūqꝫ enim medici ita mo-
dum excedunt in petendo ut ars no
ſtra uileſcat:īmo & aliquādo pro fo
ro: & in iudicio litigādo ſtatuunt ꝓ
ceſſus ordinarios.aut q profecto ui
tuperandi ſunt:in oī enim negocio
cauendum eſt:ut nequit nimis. Si
ergo contingat patiētes periodo fle
gmatis ī dādo ꝑiodicare:motu ſcili-
cet quotidiano:aut motu colere de
ſecundo in ſecundū : ferat medicus
equo animo: Sic enim non tolerabi
lis eſt his noſtris luctuoſis tempori
bus conditio. Si autem contingat
ut plurimum ſit patientem in dan-
do ad peryodū melancolie de quar
to in quartum peryodicare bōa cau
tela eſt ut medicus aliquam de diur
nis uiſitationibus negligat:matuti-
nam uidelicet:aut ueſpertinam. Sic
enim notum fiet patienti uolēti in-
telligere cām.Et ſtimulabitur: ut ſe
quenti uiſitatione medico ſatiſfaci
at:& oīo quantū eſt poſſibile:inter-
rumpendi ſunt motus quartani:qn
tani & ſextani: & qui in amplius ꝓ-
tenduntť:ceu ĭutiles medico & oīo
pernicioſi. Quod ſi ſurdū ſe pre-
beat patiens:hac cautela ad aliā de-
ueniendū eſt: nt aſtantem fidū :uel
apotecarium.uel alium in quo cōfi
det medicus mōeat ueluti ex ſe:uel
patientem:uel affines aut aīcos mo
neat ut medici memores ſint:ſi fe-
ſtinam ſalutem patientis exoptent.

Capitulum quintum.

De modo ſe habendi medici er
ga p̄ſētes:& prīo erga īfirmo aſtātes

Xpedit medico cū familia
ribus domus patiētis uer-
e ba nō multiplicare niſi ea
tātū que ad īfirmi curam
pertinēt:ſed p̄miniſtros idoneos cō
ſcios exequendo ea que ab eo ordi-
nantur:iuxta uarietatē ipſorū & oc
curſum ſynthomatū:& aliorū ſimi-
liter & que fideles & ſollicitos ī flo
botomando uentoſando:& ſcalpel-
lando & ſanguiſugas apponēdo:& ī
fricando:& ligaturas in extremis fa
ciendo:& in oībus aliis acquiſitis ꝓ
officio aſtātis:neqꝫ poſt hoc habeat
medicus hoc p̄ceptū:īmo ad inuen
tionem aliquorum talium:& inuen
torum cōſeruationem pro uiribus
euigilet:nā etiam mediocris error
circa ea que ſunt aſtantis poteſt eſ-
ſe cauſa interius patientis.Et his ta
libus utator & procuret: ut decenti
eorum mercede accipiantur ꝓ aſtan

tibus infirmorum suorum. Et cir
ca eos existens talis astás honorem
medici tutatur:ipsum summis lau-
dibus extollat:& presto sit ut fideli
ter exequanť que per medicum or-
dinantur. Si uero ut plurimũ fit:í
ueniat astantes idiotas:utatur medi
cus bona cautela:ut eos sibi reddat
beniuolos:eorum officium laudan
do & modum:sollicitudiné: amoré
& diligentiá. Sic enim faciens eum
astantem sibi deditum ut partes cõ
cernentes honoré:& utilitatem me-
dici tueátur.Si tamen arrogans eét
aut presumptuosus:uel insolens: ni
mium sibi ascribens: Bona cautela
medici est:ut eius insolétiam cũ bo
na modestia refrágat :eius dicta uel
opera non omnino acceptando:sed
uel mutando:uel aliquátulum limi
tando:uel quomodolibet alio mo-
do uariando:ne omnia sibi ascribat
Tutius tamé est ut eum sibi aícum
faciat q̃ cum eodé altercari:nisi me-
dicus tante auctoritatis esset ut pos
set ipsum a passione réouere:& eius
loco alium substituere. Et omni-
no oportet medicũ in omnibus eé
sagacem & astutum.

De modo se habendi medici er
ga mulieres patientis.

d Iligéter aduertat medicus:
ne infamiam inhonestatis
incurrat.Erit medicus au
ctore halyabate procul ab
omni libidine: Nec ad cuiusq̃ ea de
causa matrem aut uxorem :cetera-
ue.s.que egrotantis sunt intueatur.
Cum mulieribus igitur domus íf ir
mi uerba non multiplicet medicus
nisi tamen que ad illius curá perti-
nent. Eis non pe[illegible]titibus prebeat
consilium:quát[illegible]minus cum eis al-
loqués íhõ[illegible]naliter enim ludibro
esset omnib[illegible]:& cũ damno & ícur-
su lusamie uituperandus. Nihil in
secreto in domo patiétis cũ aliqua
muliere pertractet:nisi ipsa annosa
fuerit cum qua de secretis mulierũ
perqreř licet. Fugiat neq3 tactu:ne
q3 aspectu in aliquá earum flámam
libidinis inardescere. Non utatur
igitur medicus magnis colloquiis
neq3 consiliis:neq3 risu inhõesto: ne
q3 uerbis obscenis aut luxuriosis cũ
uxore aut mulieribus patientis. Iu
rauit ypocrates:& iureiurádo medi
cos astrinxit euitaturos se oém iniu
riam:omné corruptelá circa genus
turpitudinis res etiam uenereas spõ
te sua:siue muliebria corpora cura-
uerint:siue uirilia.

De modo se habendi medici er
ga alios medicos in eadem cura si-
bi delegatos.

s I ergo contingat:ut moris
est plures medicorũ in ea-
dem cura constitutos esse
aut ergo post ipsum uocá-
tur:aut ipse post eos uocatur:sicq3 é
de more ut proborum medicorum
ordinare:& socios petere:ut fuit eti
am mos galieni. Fortasse enim in-
uenirent plures remedia saluberri-
ma:que non inuenit unus:iuxta il-
lud:Quod tu non nosti fortasse no
uit offellus:In quibus casibus sunt
cautele obseruande. Non p̃sumas
solus curare egritudinem de qua ra
tionabiliter mors cognoscit: sed so

ciū uel plures p[illegible]tat. Societas enim non aufert pre[illegible]l[illegible]um: sed singularitas plerumque im[illegible]piam parit: imo affinibus & amicis q[illegible]patientis sūt astringat ad dandum s[illegible]bi sociū alias se curaturum nequaquā. Si medico incūbit sociū petere: eligat ex eis nō inuidū: non emulū: non malignum: neq; inanis glorie quesitoré: sed ex eis fidelioré senioré aliquando & magis ab egro affectatū: cum quo de cōicato cōsilio fiant singula. Si enim post medicum uocatur unus uel plures: sicuti opulentiores quidam fastu quodam deducti plures conuertunt ad se medicos quod nūq̄d cōferat patiēti uel ne impertinens é proposito. Et sint plebei aut pure emperici cū illo uel illis nō solenniter: ut moris est conferat casū patientis. Vilescit plurimum intellectus canonici medici: dedignatur si sapit: uenietq; forte is plebeius in aliquam casus notitiā: si canōice cū eo casum conferat: precipue si perspicacis uerbi fuerit & boni iudicii: ut plurimi reperiuntur. Si uero in scientia medicinali doctrinatus fuerit: & ei associatūr in cura: equo animo & benigno de gerendis circa infirmum conferat seorsū amotis uulgaribus: immo & omnibus amicis: & affinibus patientis: nisi forte eét aliquis medicine professor cui iure & ex merito non est negandum cōmercium uel collegium. Vnde plurimum dānādi sunt qui publice collegiant. Tum quia difficile est quin uel discordia: uel iurgiū uel dissensus aliquis eueniat: seu oriatur inter collegiantes nō sine uulgariū murmuratione & medicorum contemptu. Tum etiā quia presentibus extraneis quilibet exponit se ut uideatur socium excellere: ut superior appareat: & hec omnia in proditione anime eorum. Quod si tecū associatus: uel plures fideliter agét: idētidem illi impendas. Si uero ecōuerso: & tu idētidem illi. Par enim pari referto: quod placeat uel mordeat.

In collegiando autem obseruetur modus canonicus principis prima primi in capitulo de subiectis medicine ratiocinādo circa egritudines: & earum causas particulares: & earum signa usq; ad ꝑnostica: & qualiter egritudo remoueatur: & cuiuscunq; earum rerum esse occultū fuerit: & ad illud demōstrationem afferre ignotum tale: siue fuerit causa: siue signum diuidendo: numerādo: & complendo. Expedit medico antequam socius illi uocetur in cura ip̄o sciente de futuro socio ordinare quecunq; possibile est in cura patientis in quacunq; forma fuerit: ne altero superuocato medicus uideatur in aliquo remedio defecisse. Quod si dicat publice prouocatus medicus aliquod remediū ꝑ ꝑcedētem medicum non ordinatū dicat ꝑcedēté medicū illđ fecisse. & quotquot adducit in mediū supuocatus medicus oīa dicat seadmīstrasse: etiā si uerū nō sit: ne de ignorātia imputetur. Si uero contingat medicum ad curam patientis alterius medici superuocari: bona. n. cautela: & laude digna é peteř nūq̄d alius-

medicus illũ uisitauerit uel ne. Et si sic aliqua de remediis suis laudet & eum in socium querat: eumq; uocare faciat: etiã si discipulus sit: neq; dedignetur: sed decenter honoret: & cũ eo seorsum de dispositiõibus egri consulant uoce submissa & facie depressa & uideatur super omnibns attentius cogitare. Quod si aliquis illũ errasse cognoscat nõ sit illius erroris publicus ꝓpalator: sed potius ipsius tacitus corrector. Si egritudo dat inducias expectaᷣ medicum: cuius ista fuit cura principalis secũ conferre casum & quecunque acta sunt & intelligere: nihilq; de fiendis approximare: nisi de cõmunicato cõsilio Sic enim nisi malignus sit ipm facis tibi beniuolum Quod si aliquod nouũ remedium in mediũ adducas: & dicat p̄cedens medicus illud fecisse. Respondẽdũ ẽ illi: factũ fuit tale remedium eo tẽpore quo non cõtulit: sed fiat iterũ: quia nũc est tempus: & addat illico aliud remedium: & ita caute procedat. Quod si contingat medicum socio te inuito exhibere aliquã medicinam p̄cipue solutiuã uel curam dimittas manifestata uoluntate tua prius amicis patientis: uel nõ ꝑmittas eam exhiberi nisi cũ protestatione precipue in egritudine suspecta.

Discussis autem omnibus ꝓ cura patiẽtis: & uisis signis: & collegio completo accedant ad patientem.

Et si publice aliquid dicat socius: quod prius non dixerit: uel non oĩo laudes nisi tepide: uel si laudaᷣt cappares: & laudet alter cicoreã: uel aliquod cõsimile: ut honori ẽt suo medicus cõsulat. Non [illegible] malignus medicus detractor [illegible] dũ magis & apertius detrah[illegible] minus illi credit Eius uenen[illegible] detegitur: magis diffamatur: & ueluti gladiũ iugulo suo apponit. Plurima laude digna est modestia in oĩ artificio: maxime tamẽ in medico: sed mixta sit astutie & sagacitati: nam non minus uituperatur nimia simplicitas: q̃ sup̄flua duplicitas & triplicitas. & omnino non sit medicus immẽor eius quod dixit Horatius. Est modus in rebus: sunt certi deniq; fines: Quos ultra citraq; nequit cõsistere rectũ.

De modo se habendi medici erga discipulos auditores: si doctor legens fuerit.

Officium docentis medici est hanc artem sine mercede & pactione edocere: p̄cepta omnia libenter & fideliter tradere. Officium doctoris medicine est ueritatem scibiliũ medicine auditoribus manifestare: que in libris auctorum sunt: bono animo dilucidare. Iniqui profecto animi est sciens nolens docere: iuxta illud. Infelix qui multa sapit spernitque docere. Quecunque experta didicit & inuenit memoratu digna ex eis reuelare. Ab erroribus se cauere: sempq; discipulos ut ab erroribus se custodiãt mõeᷣ. Si pti theorice ĩ legẽdo ĩcũbat ad operationem canonum speculabilium se uertere: ea quoad fieri poterit luce clariora

redderẽ:nõ nul[illegible]os canones practicos interserere:nõ[illegible]pertinenter:neq; i utiliter auditor[illegible]s psuadere partis theorice utilita[illegible] dignitaté quom speculabilia me[illegible]icine sint ueluti fundamentũ consideratoꝝ in pte practica nequaq̃ post se habéda.

Si uero parti practice:illud idé suo modo auditores tamen hortari:ut parti curatiue immergãt casus practicos:& secreta remedia secũdũ exigentiã egritudinũ singulis lectionibus narrare. Partes practice utilitatem:& gloriã:quom sit ueluti finis cõsideratoꝝ in theorica declarare.

Expedit tamen ita oĩbus suadere & eos ad medecinã allicere ita theoricã:ut non totũ adoloscétie tp̃s in ea conterát:& precipue in quorũdã modernoꝝ speculationibus:ne ĩ illis theorice giris:atq; meádris ueluti in syreneos scopulos cõsenescant non aliter ita etiã ad parté operatiuã eos allicere:ut theoricã non negligant sine qua nec sciẽ pratica per secte:neq; saluatur quis ab errorẽ in actu operandi.

De modo se habendi medici erga aromatarium.

e Xpedit medico eligere sibi fidelé aromatarium & q artem suã nouerit oĩ modo opportune tã in simpliciũ cognitione q̃ in eoꝝ per artificiũ debita pmixtione ad antidota componenda quocũq; modo & forma illa debeát ministrari:& in aliis que ad artem pertinent sit instructus illiq; suadere:& p̃cipere:ut medicinas eligat congruas:easq; precio cõdecenti uendat. Prestat medico si medicinã solutiuam ordinat: uel opiatam:ut ipse p̃sens adsit & intersit:ut cõuenienti qualitate:& ordine:& pondere p̃paretur iuxta medici p̃ceptum:ne error cõmittatur. Si contingat medicũ ordinare aliquã medicinam solutiuam:uel opiatã in aliqua egritudine timorosa ad fugiendam infamiã possibilem eueniré si forte medicina ista effrenitaret nimiũ soluendo:uel opiata nimium stupefaceret & res succederet in sinistrũ bona cautela est ut nõ ordineẽ tota dosis:uel nulla fiat métio in receptariis per scripturã. Ne forte si res male succederet uenirent amici ad uidendũ que medicina fuit ista: & ita ĩsamiareẽ medicus:sed secrete cõmittanẽ aromatario fideli qđ acturus sit& ĩ q̃ dosi :cui p̃cipiatẽ a medico:ut nemini dicat ordĩationem illã:neq; illius appareat scriptura.

De modo se habendi medici erga plebeios.

n On est parum difficilis medico hic modus uiuendi quom oĩs plebeius uulgaris ydiota ignorás ẽ. Omnis aũt talis ignorans est malus semp scindés in cõtraria:caute pcedendum est maxime medico conducto ad curam alicuius cõmunitatis. impossibile est enim omnibus indulgere:& complacere. Vnde hác nostratum ut ita dicam miseriam& infelicitatem considerás galienus in libro pnosticationũ auctoritate platonis ait. Si debent compari ab infátibus: uel ab hominibus insipien

tibus medicus & cocus.cocus non ī
medico id quod plus deportabit.
Expedit igiť medico ut omnibus
existat notus bōa fama & doctrina
nemini tamē familiaris ne nimia fa
miliaritate contemnatur. Si tamē
cum aliquo uulgari affinitate con-
iunctus sit:& magis illi familiarem
se prebeat excusaturo.Non seuerus
neq; crudelis:ne propter illa deuite
tur. Vulgo moribus & gestis & ue-
stitu laudabiliter se ostendat. Si cū
uulgaribus sermonem habere con-
tigerit nullius dicta reprobet.Cum
eis nō est altercandum:sed affirmet
que cōmunitati hoīum uidētur: &
laudet ueluti utilia. Omnibus af-
fabilem se reddere:neminem sper-
nere:omnibus benigne remedia ex
hibere. Quom tempus loquen-
di datur medico:sit ille affabilis: or
nate & pulchre cum quadā grauita
te loquens ēt in parabolis aliquādo
dicunt sapiētes: nō pudeat medicū
uocari parabolanū:quū euangelica
lectio doceat summum medicum
Iesum xpm fuisse parabolanū:id est
in prabolis loquutum.Oīs autē xpi
actio nostra est instructio.Iurgia:li-
tes & partialitates:que plurimū so-
lent oriri & foueri ī ciuitatibus uel
cōitatibus quouis modo fugiet cō-
mune bonum ciuitatis illius uel pa
trie zelet:laudes uulgi nō cupiat:nā
uulgus ignobile non discernit peri
tum ab imperito laudādum: uel cō
mendandum a uituperando.Hono
res seu reuerentiā sibi exhibitas nō
spernat:propter quod si per ciuita-
tem uel alia loca publica trāsire cō
tingat equester falle[illegible]tus uel pedes
& cum reuerētia sa[illegible]etur:unicuiq;
reddat consimil[illegible]andum se porri
gens. Pete[illegible]us consilia medicus
conditiones [illegible]tentis: & materiā pe
titam consideret diligenter.Nam si
petens fuerit fide dignus: neq; a ca-
su petens & de re licita petat:ei con
silium ē exhibendum.Hic tamē bo-
nam cautelā seruare oportet: ut ars
magis sit in precio: Medicū tamen
ex improuiso petenti:& quasi a cāu
nō illico medicus prebeat remediū
etiam si in promptu haberet reme-
dia:Sed differat precipue si disposi-
tio de qua petiť dat inducias:& iu-
beas illi ut in crastinum deferat uri
nā:ut uideaťuelle maturius īceder.

Capitulum Sextum & ultimū.

De modo se habendi medici q̄-
tum ad ea que extrinsecus sunt.

s It medicus quo ad faculta
tem diues:uel saltē nō oīo
egenus eius locus habita
tionis :siue domus oībus
notus: ut inuēiri possit :emergente
necessitate.Hospitiū tamē eius quo
ad intima secretum :paucisq; notū
non resonans :nō calcatū:& in cur-
sibus dixit conciliator.nō etiam mi
tris & uexillis medicinalibus orga-
nis insignitū. Nō est medici quere
re festiuitates:neq; cātus:neq; tripu
dia.Non sit medicus pulsator īstru
mentorū musicalium.nō prostibu-
lorū uisitator. Non cōuerseťcum
pollutis &publice peccatoribus aut
infamibus aut flagitiosis hoībus:&
precipue homicidis.Nō occupetur
in rebus publicis & negociatiōibus

Ex his enim o[illegible]tur:ut fundamenta medicine negli[illegible]atur.cõfidentia in firmi de medico [illegible]ellitur. auctoritas minuitur:& den[illegible]atilis & nociuus medicus iudica[illegible]. Nõ intromittat se medicus ĩ emẽdo necessaria domui:pcipue circa uictũ quotidianũ.uilescit.n.& a uulgo notat̃.

Nõ uẽatiõibus occupet̃. nõ armis. nõ in alchimia qua hoĩes postremo solum ditantur spe:fuligine:& stultitia. Non agricultura. Non põposus per ciuitatem ĩcedẽs & ut sit ad unum dicere omnis medici ĩtentio:& occupatio sit circa medicinalia duntaxat. Dixit haliabas: uolẽtẽ itaq; medicum esse pfectũ: obseruare opportet hec mãdata:& eis informari qui ducti sũt moribus ;nec contemnere oĩo. Si.n.his inheserit medela eius recta hominibus cõplacens fiet :inclinabunturq; ad eũ: amabitur:honorabitur .hõesta erit eius fama apud eos:nec nõ cum his meritis & pmiis premiabitur apud deum. Inquit nicolus: ad conuiuium inuitatus medicus si potest primum locũ sibi non uendicet: neq; ostendat se ĩportunum:neq; famelicum .nullum cibum u ituperet .nullumq; fastidiat:esto etiã q uituperãdus esset :sed summe laudet qualitatem :& quãtitatem extollat. non cõmendet ad implendũ uentris lacunam:sed in cibo & potu sobrius sit.

Et si in domo patientis fuerit tũc cum ciborum oblectationibus occupatus fuerit :non obliuiscatur patientis:sed ad infirmum mittat : & de statu eius inqrat:ut nomine sui patiẽs cognoscat: q medicus etiam inter delitias sui non obliuiscatur.

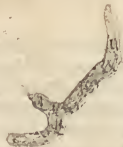
Cũq; a mensa surrexerit ad infirmum ingrediens dicat sibi optime paratum. Hec qdem sunt :que ad medicum referri opportet que qui inuiolata :incorruptaq; hoc modo pure & sancte :recteq; seruauerit urbes frequentando nõ uerbis solum ue℞ etiã re medicus censebitur: uita:arteq; sua felicissime:fortunatissimeq; fruetur:eius nomen: & gloria apud uniuersos homines:& nationes imperpetuũ celebrabitur. Trãsgredienti autem contraria omnia euenient. Finis.

Deo gratias Amen.

Ad ementes librum hunc.

Que cuncta tenuit:tenet hic libellus amice
Ypocras:& canonum qui sapiere senex.
Hunc eme si poteris:poteris modo cũcta doceri:
Et cautelarum diceris hermogenes.
Hunc uerona quo zerbus gaudet scripsit appollo
Direxit mentem:cetera cuncta sibi.
Hunc eme qui cuncta senum:ueterumq; prio℞
Scire cupis:alter eris appollineus.

Dominicus berthonus.

kla.
rim
s.y

sus maris filius.

¶ dela [illegible] d spetial mente se notan tres cosas ¶ la primera es q florece asi como vn lirio entre las spinas. ¶ la segunda es que tine precio sobre las piedras preciosas ¶ la tercera es que tiene fundamento sobre las strellas. ¶ este tal lirio es de tal calidad que no puede ser corronpido. e tine precio sin numero. ¶ primera mente dixe q la castidad florece como el lirio entre las spinas. deste tal lirio se dize enel libro delos cantares enel capitulo. asi como el lirio entre las spinas. asi mi amiga intre las hijas. ¶ deues saber q enel lirio son seys hojas blancas como nieue e seis granos de color de oro. ¶ en estas seis hojas blancas se figura la linpieza dela carne q la creatura a de tener

